

A nemzetközi konfirmációs kutatás tanulságai a Magyarországi Evangélikus Egyház konfirmációi szolgálatában

PÁNGYÁNSZKY Ágnes¹

Abstract

The Lutheran and Reformed churches in Hungary participate in an international research on confirmation. The research examines among others the questions of the religiosity of confirmands during confirmation time, their satisfaction with the preparation and the celebration, their motivations, how learning and teaching takes place, and the effect of family religious socialization on confirmands. The feedback-based survey is a valuable tool for identifying strategic points in the contextual confirmation ministry of the churches and also for addressing issues concerning the effects and the question of the follow-up of confirmation. The paper highlights results of the research from the point of view of the Hungarian results.

Keywords

confirmation, confirmation research, tradition, research evaluation, religious socialization, catechetical strategy, faith formation, age differences, feedback

Bevezető

A magyarországi református és evangélikus egyházak 2007 óta vesznek részt az európai nemzetközi konfirmációs kutatásban.² Német, finn, svéd, norvég, svájci és lengyel protestáns egyházak és teológiai fakultásaik kutató professzorainak vezetésével már harmadik fázisban valósul meg úgynevezett visszajelzés, „feedback” alapú kérdőíves kutatás. A kérdőívet konfirmandusok, lelkészek, konfirmációs felkészítésben részt vevő hittanárok, hitoktatók, gyülekezeti munkatársak és önkéntesek tölthetik ki. A kérdőív célja, hogy a konfirmandusok és a konfirmációs felkészítésben résztvevők visszajelzést adjanak a konfirmációval kapcsolatos elképzeléseikről, motivációikról és elégedettségükről. A kutatócsoport által kidolgozott kérdőív kvantitatív kutatásra alapuló vizsgálat alapján, feltáró kiértékeléseket tartalmazó tanulmánykötetben publikálja eredményeit.³

Jelen tanulmány célja, hogy a legfrissebb kutatás eredményeinek magyarországi vonatkozásai-ból bemutasson olyan kérdésterületeket, amelyek új szempontokat, új szemléletet jelenhetnek a konfirmációi szolgálatban, másrészt mobilizálni tudják az egyházak számára a jövőben a stratégiai tervezés és megújulás lehetőségét. A konfirmációi kutatásban a következő célok meghatározóak az eredmények feldolgozásában: /1/ Gyülekezetpedagógiai cél, hogy minél több visszajelzést kapjunk konfirmandusoktól, ők hogyan látják a konfirmációi felkészítést, hogyan élik meg az ünnepi istentiszteletet. Visszajelzéseik segítik a tartalmi és a módszertani tervezést. /2/

¹ Dr. Pángyánszky Ágnes tanszékvezető egyetemi docens, Evangélikus Hittudományi Egyetem, Gyakorlati Tanszék. agnes.pangyanszky@gmail.com

² Kutatás honlapja: www.konfirmandenarbeit.eu

³ Schweitzer F. *Confirmation Work in Europe : Empirical Results Experiences and Challenges ; a Comparative Study in Seven Countries*. 1. Aufl ed. Gütersloh: Gütersloher Verl.-Haus; 2010., Schweitzer F. *Youth Religion and Confirmation Work in Europe : The Second Study*. 1. Auflage ed. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus; 2015. A kutatás harmadik fázisának tanulmánykötete 2024 tavaszán jelenik meg.

A „befogadó” oldal véleményének, motivációjának és elégedettségének megismerése döntő tényező abban, mi hogyan gondolkodunk az ifjúsági körbe és a gyülekezet felnőtt tagságába belépő konfirmált fiatalokról. Ez a gyülekezetépítő stratégiai lépés missziói jelentőséggel bír. /3/ A kutatásból jobban megismerhetjük lelkészeink véleményét, értékes meglátásaikat, küzdési pontjaikat.

Jelen tanulmányban a kutatás rövid bemutatása és a konfirmáció kontextuális kihívásainak ismertetése mellett az alábbi témakörökben vizsgáljuk az eredményeket: tanulás és tanítás, a kereszténységről és az egyházzal alkotott kép, a konfirmációs felkészülés és a vizsga lelkeséggel kapcsolatos vonatkozásai, illetve a családi közeg vallásosságának hatása a konfirmandus vallásosságára és hitgyakorlatára. A kutatási eredményeket végül jövőorientált teoretikus és stratégiai összeggel zárjuk.

A kutatás bemutatása

A kérdőíves kutatás két időpontban, 2021 őszén (t1) és 2022 tavaszán (t2) valósult meg. A kérdőívet magyar nyelven a kutatócsoport által létrehozott weboldalon, egy erre a célra kifejlesztett programon érhetik el a célcsoportok, a konfirmandusok és a konfirmációs felkészítésben részt vevő lelkészek, ill. munkatársak.⁴ A kérdőív gyülekezetenként, ún. konfirmációs csoportokként is kitölthető, ekkor a gyülekezeti csoport vezetője maga is megtekintheti csoportjának eredményeit. A kérdőív kiküldése közben az a nehézség adódott, hogy egyfelől a lelkészek nem minden esetben tudták a weboldal regisztrációs felületét kezelni, másfelől érzékelhető volt egy bizonyos távolságtartás is a feedback-alapú felméréssel kapcsolatban. Az első nehézség feloldására külön evangélikus és külön református csoportot hoztunk létre, így nem gyülekezetenként, hanem egy-egy felekezeti csoportba gyűjtöttük a kitöltött kérdőíveket. A visszajelzőkultúra nehezebb fogadtatásával kapcsolatban azt érzékeljük, hogy amikor már eredményeket és dilemmákat tudunk lelkészeknek megmutatni, jobban ráéreztek az eredményekből fakadó következtetésekre és a továbblépés lehetőségére.

Az 1. ábrán az egész kutatás kitöltői számához képest láthatjuk a magyarországi, evangélikus és református kitöltői számokat. A kérdőív több kérdéscsoportja a konfirmáció kezdetén és a végén jó összehasonlítási lehetőséget tesz lehetővé a vélemények, a hozzáállás, és az elégedettség alakulására. Az adatok mutatják, hogy a magyar eredmények ezt az összehasonlítást csupán 18 esetben teszik lehetővé, így itt még a feltáró értékelést is nehezen tudjuk elvégezni, viszont az így beérkezett kérdőívekből 13 egy gyülekezetből érkezett, így itt érdemesnek láttuk az összehasonlítást néhány kérdésben megvizsgálni.

	teljes kutatás	Magyarország
Konfirmandusok kitöltött kérdőíveinek száma	12766	441
Csak t1	6658	277
Csak t2	3208	146
t1+t2 együtt	2963	18
Összesen t1	9621	295
Összesen t2	6171	164
Megfelelési arány (alap: t2)	48%	11%

1. táblázat: A kérdőív konfirmandus kitöltőinek összes száma és a magyarországi kitöltők száma

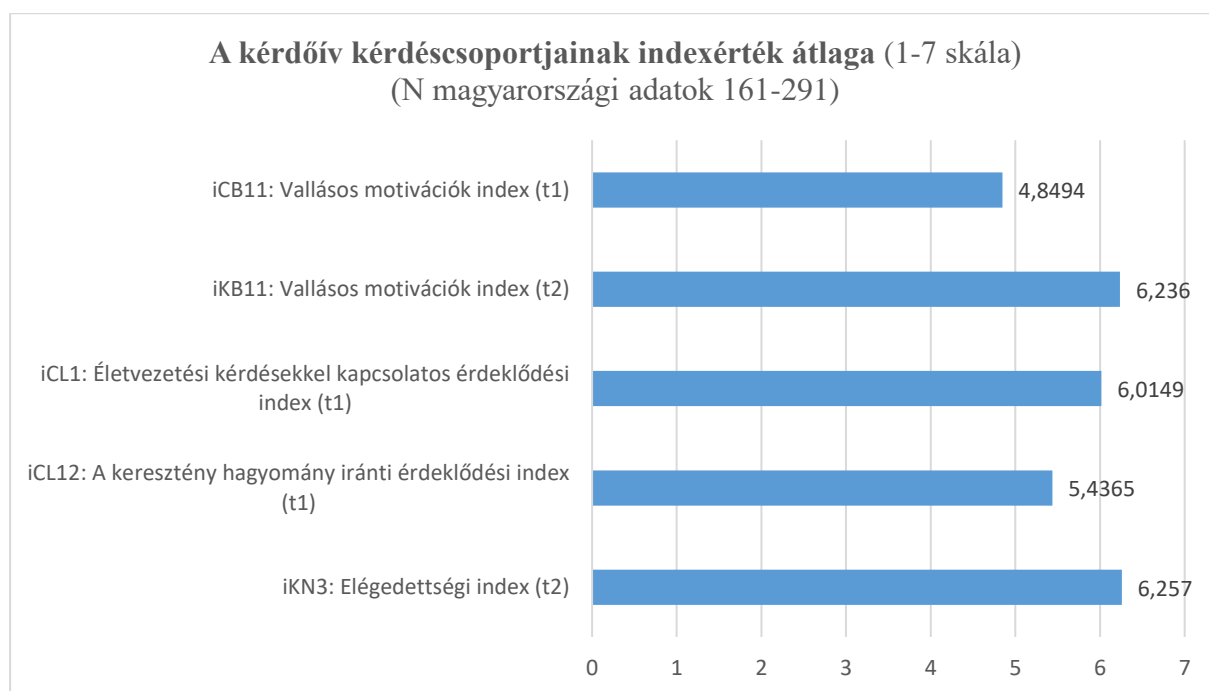
⁴⁴ www.i-konf.eu

Jelen tanulmányban csak a konfirmandusok által kitöltött kérdőívek alapján vonunk le következtetéseket, a visszaérkezett lelkészi kitöltések száma csekély. A magyarországi eredményekben nem tettünk különbséget református és evangélikus válaszok között. Majd egy következő kutatási körben nagyobb kitöltői számmal lesz ezt érdemes külön is vizsgálni.

A kérdőív kérdéscsoportjait öt különböző index alapján összesítettük, amelyek eredményéről elmondható, hogy a nemzetközi átlagnál magasabb értékeket kaptunk a magyarországi konfirmandusok által kitöltött kérdőívek alapján. Ezek az indexértékek a 2. számú táblázatban, és az 1. ábrán találhatóak.

	Kitöltők száma az egész kutatásban összesen (N)	magyarországi kitöltők száma (N)	magyarországi átlag (1-7 skála)
iCB11: Vallásos motivációk index (t1)	9255	291	4,84
iKB11: Vallásos motivációk index (t2)	6056	161	6,23
iCL1: Életvezetési kérdésekkel kapcsolatos érdeklődési index (t1)	9395	291	6,01
iCL12: A keresztény hagyomány iránti érdeklődési index (t1)	9402	291	5,43
iKN3: Elégedettségi index (t2)	5982	163	6,25

2. táblázat: Indexértékek kérdéscsoportok alapján, t1 és t2 megjelöléssel



1. ábra: A kérdőív kérdéscsoportjainak indexérték átlaga

A vallásos motivációk összehasonlításakor (bár nagyrészt nem ugyanazok a konfirmandusok töltötték ki a t1-es és t2-es kérdőívet), jelentős pozitív változást figyelhetünk meg a konfirmációs felkészülés kezdete és a befejezése között. Ez a reményteljes változás, és az egyébként is jónak és biztatónak mondható értékek ösztönző erővel hathatnak a konfirmációs felkészítést vezető lelkészekre, a munkatársakra és a gyülekezetekre.

A konfirmáció kontextuális kihívásai

A konfirmáció az evangélikus és református egyházakban jelentős keresztény és felekezeti identitás-erősítő alkalom a gyermekkorból az egyházilag elismert felnőttkorba történő átlépés során. Egyházaink hagyománya szerint az első úrvacsoravétel alkalmán a konfirmációhoz köthető, mintegy feltételként az úrvacsora szentségének első vétele kapcsán. A kérdőív kitöltésének idején feltételezhetjük, hogy mindkét felekezetből leginkább olyan kitöltések érkeztek, ahol ez a gyakorlat még meghatározó. Fontos megjegyeznünk, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyházban lehetséges a konfirmáció előtti úrvacsoravétel gyakorlata, amikor is az öt évesnél idősebb gyermek szülei vagy a gyülekezet felelős tagja kíséretében részesülhet az úrvacsorában. Az önállóan vett úrvacsora továbbra is a konfirmációhoz kötött. A kérdőíves lekérdezés újbóli megisméltésekor az evangélikus gyülekezetekben már árnyalhatja majd a válaszokat a gyermekek úrvacsorai tapasztalata, bár a zsinati döntés ellenére sem terjedt még el széles körben ez a gyakorlat a magyarországi evangélikus gyülekezetekben. (2, 3)

A magyarországi evangélikus és református konfirmandusok általánosan igen jónak mondható eredményei a nemzetközi eredményekkel történő összehasonlítás során felvetik a kérdést, vajon milyen életkorban valósul meg a konfirmáció, és lehet-e az életkornak kihatása a válaszadók motivációjára és elégedettségére. A kiértékelés során a különböző életkorokban adott válaszok átlaga a fiatalabb (12-13 éves kortól) az idősebb konfirmandus korig (14-16) csökkenő tendenciát mutat, és a magyarországi konfirmandusok életkora alacsonyabb a többi, a kutatásban részt vevő ország konfirmandusainak koránál. A kamaszkor előrehaladtával egy fiatal kérdései és dilemmái is erősödnek, így feltételezésünk alapján magyarázatot találhatunk arra, miért pozitívabb értékűek a magyarországi evangélikus és református konfirmandusok válaszadási átlagai. A 3. számú táblázat alapján láthatjuk, hogy a 13 éves életkor az átlagos a magyarországi evangélikus és református konfirmandusok között

	N	Mintaátlag	Szórás	Minimum	Maximum
CM02: Életkorod	292	13,09	0,91	12	16

3. táblázat: Magyarországi evangélikus és református konfirmandusok átlagéletkora

Kutatási eredmények

Életkori sajátosságok a hit és vallásosság kérdésének összefüggésében

A konfirmációra való felkészítés a nemzetközi kutatásban részt vevő egyházakban különböző korú fiatalok körében történik. A konfirmációs hagyományok sok esetben eltérőek, és a konfirmációra való felkészítés új pedagógiai kihívásaira az egyházak nem egységesen reagálnak. A kutatási eredmények kiértékelése során ezért különös figyelmet fordítottunk a konfirmandus válaszadók közötti életkori különbségek vizsgálatára, valamint a lelkiség területén elért eredmények különbségeinek feltárására.

A konfirmációs korú fiatalokra többnyire homogén kohorszként gondolunk. E kutatás eredményei azonban felvetik azt a kérdést, hogy a konfirmandusok között bizonyosan jelen lévő néhány évnnyi korkülönbség hogyan befolyásolja a vallásossággal és spiritualitással kapcsolatos

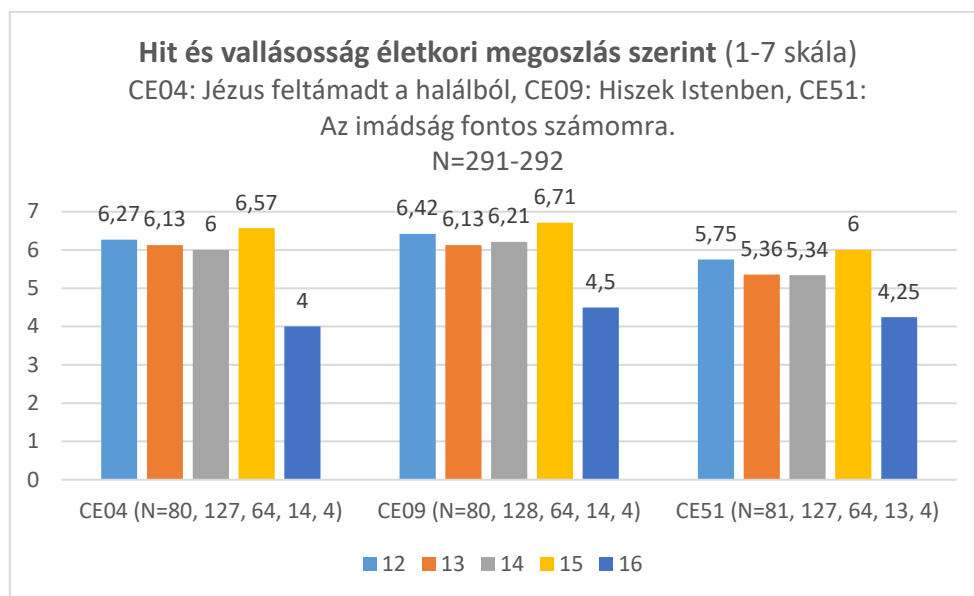
kérdésekre adott válaszokat. A válaszokból kirajzolódó különbség meghatározó tényezőnek tekinthető a személyes fejlődésük és hitbeli fejlődésük szintjét illetően.

A 12-16 éves korosztály számára a gyermekkorból a serdülőkorba való átmenet életfeladatai meghatározóak személyiségük és hitük fejlődése szempontjából. Ezt az életszakaszt az érzelmi állapot magas intenzitása, az önértékelés alacsony szintje, az állandó önreflexió és az egyén fontosságtudatának erősödése jellemzi. (4) A konfirmációra való felkészülés és maga a konfirmációs vizsga ezeknek az életfeladatoknak és az ezeket megalapozó folyamatoknak a "sűrítményét" tartalmazza. Ennek tükrében érzékelhető a kortárs csoport fontossága, amely átviheti, erősítheti, vagy éppen gyengítheti a konfirmációra való felkészülés hatásait és eredményeit.

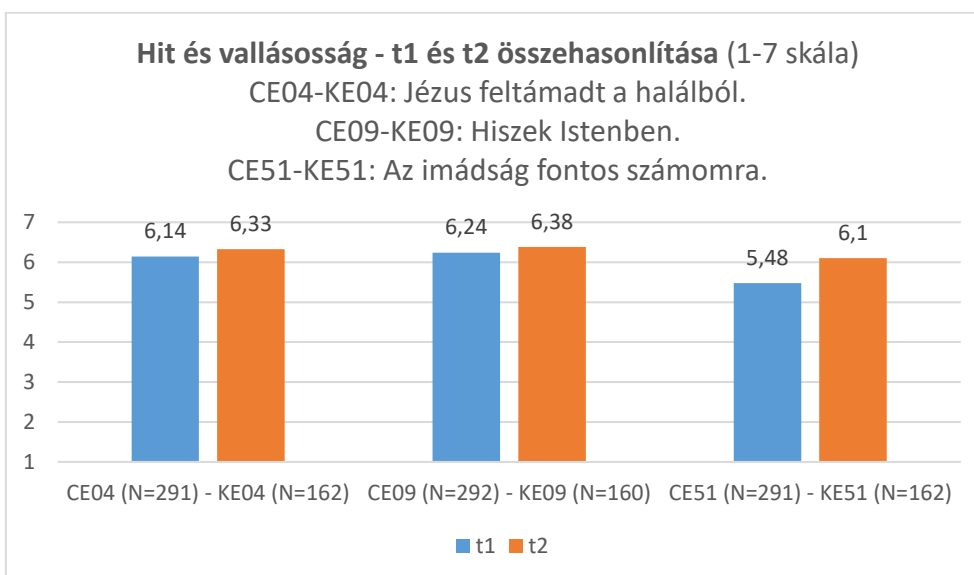
A konfirmációra való felkészülés és a konfirmáció során megtapasztalt lelki hatások és folyamatok összefüggésben vannak azzal a fejlődési szinttel, amelyen a konfirmandus belép a folyamatba, és megtapasztalja az erre az életkorra jellemző testi és lelki változásokat. A test és a külső megjelenés változásai, a nemi szerepekkel kapcsolatos kérdések és tapasztalatok, az autonómmá válás folyamatának kérdései és az énkép kialakulása elválaszthatatlan változások a hitbeli kérdések és tapasztalatok folyamatától, amelyek a konfirmáció során zajlanak (5).

James Fowler hitfejlődési elmélete alapján a gyermekkorból a serdülőkorba való átmenet dinamikája magában foglalja a kognitív funkciók megjelenését és a személyközi perspektívaváltás képességét (1). A személyiség kérdése, - mások hogyan tekintenek rám mint személyre - válik kiemelkedő jelentőségűvé, és az a közösség, amely a legnagyobb befolyással bír a hitbeli kérdésekre, legyen az a család, egy kortárs csoport vagy egy meghatározó felnőtt személy. A hit tartalmi és értékeleit is érzelmek töltik meg, bár ez még a kritikai és reflektív artikuláció nagyon korai szakaszában van. A hitkérdések személyessé válása és reflektálása, a tudatosan megélt hit internalizálódásának folyamata jellemzően a konfirmációs felkészítés megvalósulási szakaszának három-négy éves időintervallumában zajlik. A nemzetközi kutatás egyik eredménye, hogy az életkori differenciálódás perspektívája is meghatározó szempont a konfirmandusok lelkiségének vizsgálatában.

A hit és vallásosság formálódását három kérdés alapján vizsgáljuk – Jézus feltámadása, az Istenbe vetett hit és az imádság fontossága alapján. A három kiválasztott kérdést életkorok alapján, és a konfirmációs felkészülés elején majd a végén adott visszajelzések alapján hasonlítjuk össze. A 12 és 15 éves életkorban mértünk a meglévő adatok alapján magasabb értékeket. A csökkenő tendencia a magyarországi eredmények alapján statisztikailag nem ad megbízható eredményt, mivel a 16 éves korosztályban csupán 4 fő választ ismerhettük meg. A nemzetközi eredményekben érzékelhetőbben emelkedik az hit és vallásosság kérdésének az életkorral csökkenő tendenciája a konfirmáció elején. A konfirmációs felkészülés kezdő és befejező pontján mért értékek alapján azt látjuk, hogy általánosan növekszik az értékelések aránya.



2. ábra: Hit és vallásosság életkori megoszlás szerint



3. ábra: Hit és vallásosság – t1 és t2 eredmények összehasonlítása

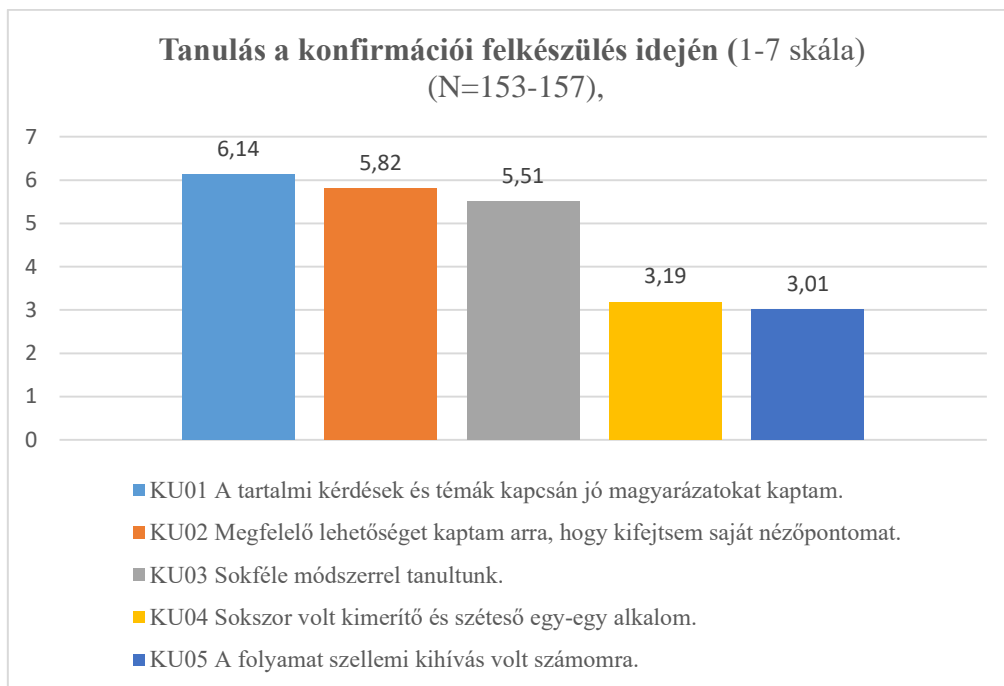
A mindebből levonható következtetés első ránézésre az lehetne, hogy minél fiatalabb életkorban történik a konfirmáció, annál biztosabb alapokon áll még a gyermekkorban hozott hitbizonyosság. Ez alátámaszthatja a minél korábban történő konfirmáció megvalósulását. A kamaszkorral jövő bizonytalanság kora azonban kitűnő lehetőséget ad az egyház és a gyülekezetek számára ahhoz, hogy egy neheztett időszakban jelen lehessenek a hitük kérdéseivel a konfirmációban intenzívebben foglalkozó fiatalok között. Mivel ma már a tradíció helyett számos esetben az élethelyzetek és a biográfia határozzák meg a konfirmáció idejét, ezért az életkori sajátosságok figyelembe vételével a konfirmáció kurrikuláris meghatározásában a felkészítők adaptivitásának és pasztorális intelligenciájának nagy szerepet kell játszania.

Tanulás és tanítás

A konfirmációra való felkészülés tudás-alapú, a konfesszionális, hitvallásos ismeretek átadó jellege és módszertana mind a mai napig meghatározó a magyarországi evangélikus és református egyházakban. A biblikus alpműveltség, a felekezeti identitás megerősítése, a klasszikus hitvallások és a káté-alapú katechetikai tananyagok meghatározó elemei a konfirmációi felkészülésnek, és magának a konfirmációi vizsgának és istentiszteletnek is. A legtöbbször hagyományos keretek között zajló tanulás mellett a konfirmandusok részt vesznek az istentiszteleteken, megismerkednek gyülekezetük életével, és sok gyülekezet törekszik arra, hogy integrálja a frissen konfirmáltakat a gyülekezet ifjúsági életébe.

A konfirmációi felkészítés célja elsősorban a fiatalok élő Krisztus-hitre és vallástételre való segítése, valamint a tanítványi és gyülekezeti élet felé történő elköteleződés támogatása.⁵ A konfirmáció perspektivikus gyülekezetpedagógiai és gyülekezetépítési szempontból történő vizsgálata szükségessé teszi, hogy a konfirmáció tanulási és tanítási folyamatait is vizsgáljuk, hogyan erősíthető még jobban a hit formálódásának és az elköteleződésnek a megélése és megtapasztalása.

A kérdőív tanulással kapcsolatos kérdéssorának eredményeiből kirajzolódik egy stabil tanulási légkör megvalósulása, amelyben a magyarázatok, a személyes kérdések lehetősége és a módszertani sokféleség is jól értelmezhető és megtapasztalható a konfirmandusok számára. Azonban a nemzetközi eredmények mellett is alacsonyabb értékelést adtak a magyarországi evangélikus és református konfirmandusok arra a kérdésre, hogy szellemi kihívásként élték-e meg a konfirmációi felkészülést. A 4. ábrán nyomon követhetjük, hogy a többi eredményhez képest alacsonyabb átlageredmény felveti annak kérdését, vajon a konfirmáció hagyományos kurrikuluma és módszertana összhangban van-e a kötelezően választható hitoktatással, mennyiben épít a meglévő hittan-tantervekre és innovatívvá tud-e válni abban, hogy elmozduljon egy élményszerűbb, tapasztalat-közeli gyülekezetpedagógiai módszertan felé.



4. ábra: Tanulással kapcsolatos kérdések

⁵ <https://www.evangelikus.hu/konfirmacio-eve> (Utolsó elérés: 2023.10.06.)

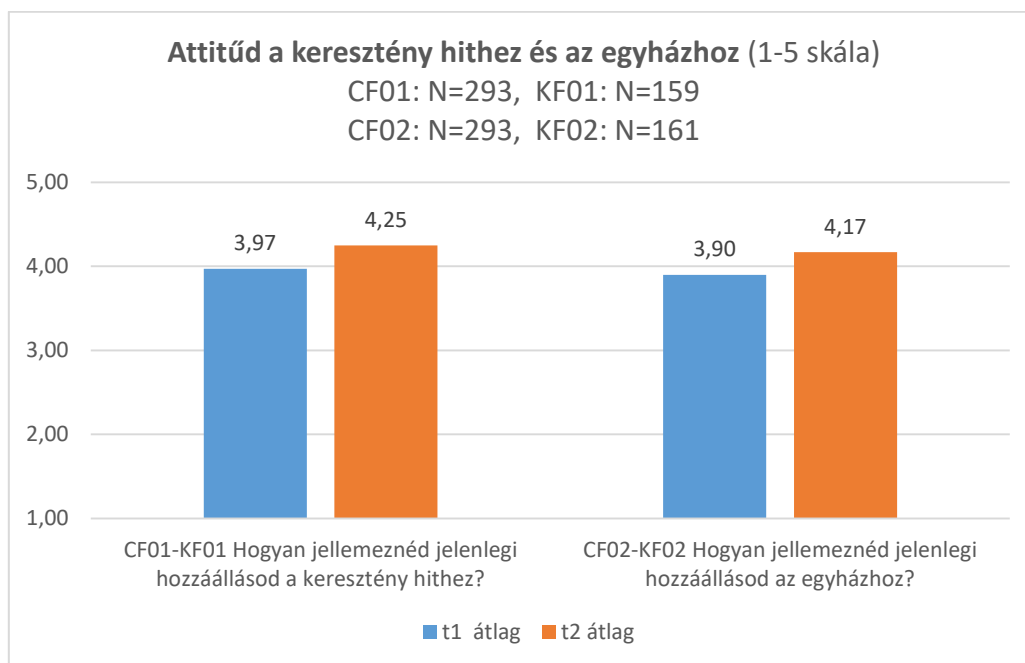
A Magyarországi Evangélikus Egyház a 2023-as évet a Konfirmáció és Elköteleződés évének szentelte, hogy egyházi, gyülekezeti és tudományos szinteken is elmélyültebben fókuszálhasson a konfirmáció felvetődő kérdéseire. A tematikus évben kitűzött célok a következők:

- Gyülekezetpedagógiai módszereinek szélesebb körű alkalmazása, elmozdulva az élményeken és a közösségen alapuló tanulási környezet felé.
- A konfirmációi felkészítés tudatosabb integrálása a gyülekezet teljes tanítói szolgáltatába, élethosszig tartó tanulási folyamatot kínálva minden korosztály számára.
- A gyülekezetek és a különböző egyházi szintek ösztönzése közös programok és konfirmációs táborok szervezésére, ahol a nagyon kis gyülekezetek konfirmandusai megtapasztalhatják az egész egyház szélesebb közösségének lelkiségét és életét.
- A gyülekezetek bátorítása, hogy a konfirmált fiatalokat meghívják a közösség életébe és szolgálatába, pl. önkéntes munkalehetőségek révén.
- Olyan tantervek kidolgozása, amely a hagyományos tanítási elemeket kontextuális pedagógiai módszerekkel ötvözik.
- Kontextuális módszerek kialakítása és fejlesztése a konfirmandusok szocializálására a meglévő ifjúsági csoportokkal.

A keresztyénségről és az egyházzal alkotott kép

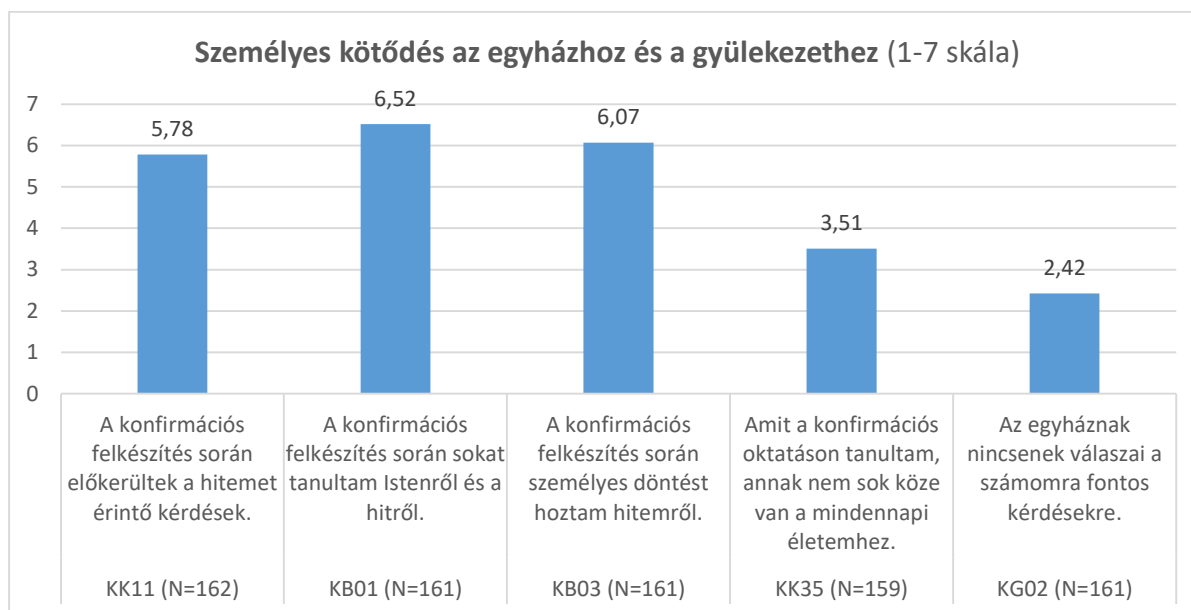
A konfirmáció legtöbbször nem előzmények nélkül kezdődik el a konfirmandusok életében. Ritkábban valósul meg (bár nem példa nélküli, hiszen történnek keresztséggel egybekötött konfirmációk), hogy egy fiatalnak semmilyen kapcsolata ne legyen előtte egy egyházzal vagy gyülekezettel. A család közös vallásgyakorlata, a kötelező hittanon való részvétel, gyerek-táborok vagy más egyházi programok már formálhatják a keresztyén hitről és az egyházzal alkotott képet a konfirmációt kezdő fiatal életében. A konfirmációt mégis legtöbb esetben az különbözteti meg az előtte lévő gyülekezeti kötődéstől, hogy rendszerességében, a megismerhető folyamatok tekintetében intenzív szocializációs közeget tud biztosítani, amennyiben a gyülekezetben még megvalósíthatóak az állandó konfirmációi felkészülési alkalmak.

Az 5. ábrán nyomon követhetjük a konfirmációi idő alatt bekövetkező attitűdváltozásokat. A keresztyén hithez és az egyházzal történő attitűd értékeiben is pozitív elmozdulást láthatunk, ami megerősítheti azt a feltevésünket, hogy ez az intenzív szocializációs időszak a konfirmandus és a gyülekezet számára is növekedést, elmélyülést és szilárdabb kötődést eredményezhet. A pozitív elmozdulás láttán ezért szükséges kritikusan megvizsgálnunk – még ha most csak tapasztalati úton is –, azt a jelenséget, amit „kikonfirmálásnak” nevezünk. Ha akár egy ilyen kérdőíves kutatás során is kimutathatóvá válik az elköteleződés pozitív megerősítése, akkor ez fontos biztatás az egyház közössége számára, hogy keresse azokat az utakat és lehetőségeket, ahol ez a folyamat nem törik meg, hanem organikusan kapcsolódva a konfirmációhoz, később is folytatódhat.



5. ábra: A keresztény hithez és az egyházhoz való attitúd

Ezt az eredményt erősíti a 6-os számú ábra is, amely a személyes kötődés átlagértékeit mutatja meg pozitív és negatív irányba mutató kérdésekkel. A konfirmációs felkészítés során azt látjuk, hogy kinyílik a lehetőség a hit kérdéseinek személyessé válása előtt, hiszen mind a KK35-ös, ('Amit a konfirmációs oktatáson tanultam, annak nem sok köze van a mindennapi életemhez') és KG02-es kérdések ('Az egyháznak nincsenek válaszai a számomra fontos kérdésekre') inkább pozitív irányba mozdulnak a személyes hittapasztalatok terén. Bár emellett, hogy a konfirmációs felkészítés során különösen is ebben a korban nagyon lényeges a kortárs csoport hatása, a lelkészek és a gyülekezeti segítők személyes odafordulása a konfirmandusok felé kifejezheti azt, hogy a konfirmáció teret ad a fiatal Istenhez történő személyes kapcsolódásának megerősödésére azon keresztül is, hogy személyes törődést tapasztal a vezetők felől saját irányába. A kamaszkori identitáskeresés időszakában ez a személyes odafordulás nagy jelentőséggel bírhat.



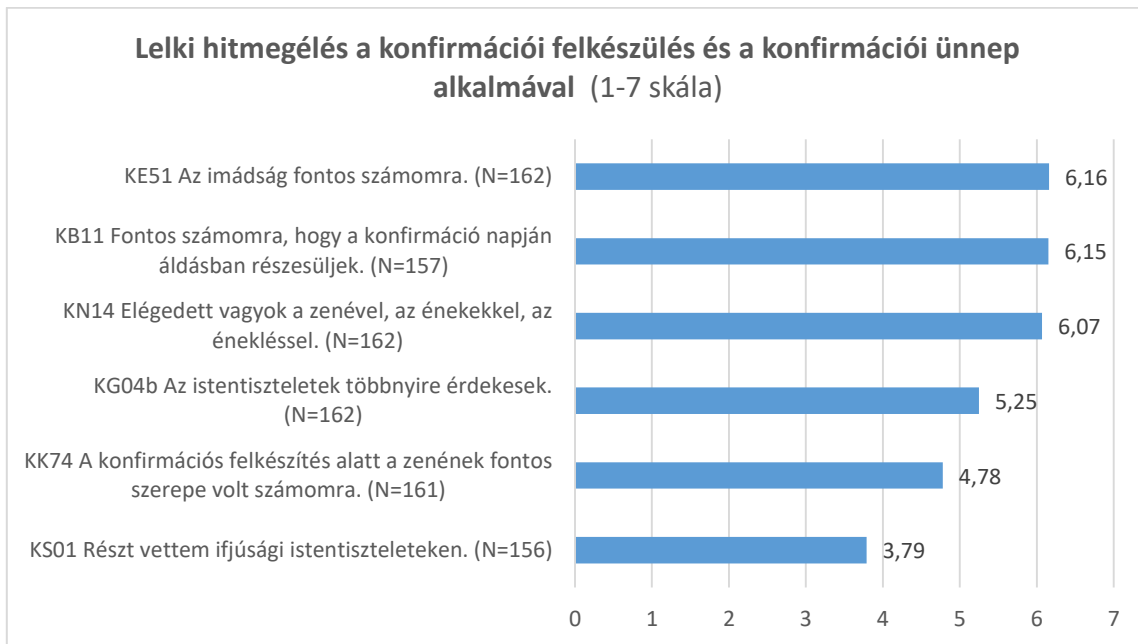
6. ábra: Személyes kötődés az egyházhoz és a gyülekezethez

A konfirmációs felkészülés és a vizsga lelkeségi vonatkozásai

A spiritualitás iránt napjainkban egyre inkább érzékelhető igény egyfajta önvizsgálati folyamatot indíthat el konfirmációs szolgálatunkban. A káté kérdéseinek kívülről való megtanulása sok esetben szűkült le „magolássá,” ahelyett, hogy erős tartóoszlopként kísérelte volna a hit kérdéseivel kapcsolatos egyéni és közösségi dialógust. Azok a konfirmációs órák, ahol nem történt 'applikáció' és 'reflexió', könnyen vezettek a kívülről megtanult válaszok gyökértelessé és aktualizáció nélkülivé válásához.

A spiritualitás, a lelkeség megélésének igénye nem választható el a konfirmációtól sem. A csupán kognitív ismeretszerzés nem egyedüli módja a hitben való megerősödés megélésének. Ennek tudatosítása szintén nagy feladata a konfirmációs felkészítésnek és az inkluzivitás megélésének. A konfirmáció során történő ismeretszerzés nem válhat egyedüli értékévé a konfirmációnak, hiszen így kizárnánk mindazokat, akik speciális tanulási igényeik miatt más gyülekezet-pedagógiai megközelítést és foglalkozást igényelnek. De még ezeken az érveken is túl megy az a teológiailag egyedül megfogalmazható igény, ami újra a keresztségre mint az úrvacsora egyetlen előfeltételére fókuszál. A konfirmációval kapcsolatban újra és újra emlékeztetnünk kell magunkat, hogy a konfirmáció biblikus és teológiai értelemben nem az úrvacsora szentségének kapuja. Az úrvacsora vételére való méltóságunk egyedül Isten kegyelmének köszönhető, hiszen Isten ingyen, kegyelemből, méltatlanságunk ellenére megajándékoz bennünket Jézus Krisztus által az üdvösség ajándékával.

Konfirmációs felkészítésünket és a konfirmációs vizsgát is érdemes átgondolnunk abból a szempontból, hogyan segíti az ünnepi istentisztelet affektív és konzekvenciális átélését, és hogyan támogatja és erősíti a hitmegélési és lelki megérintettségi folyamatokat. Egyre nagyobb hangsúlyt kap az imádság és az áldás, az énekek, a zene szerepe, ahogyan azt a 7. ábrán is megfigyelhetjük. A fiatalok korosztályának szóló istentisztelet jó lépcsőfoka lehet az istentiszteleti életben való részvétel megszilárdításának, az igehirdetések értő hallgatásának, az úrvacsora szentségével való élés utáni vágyakozásnak. Az alábbi átlageredmények is mutatják, milyen lényeges szocializációs szerepe van a konfirmációs felkészülés és az ünnep lelki aspektusainak.



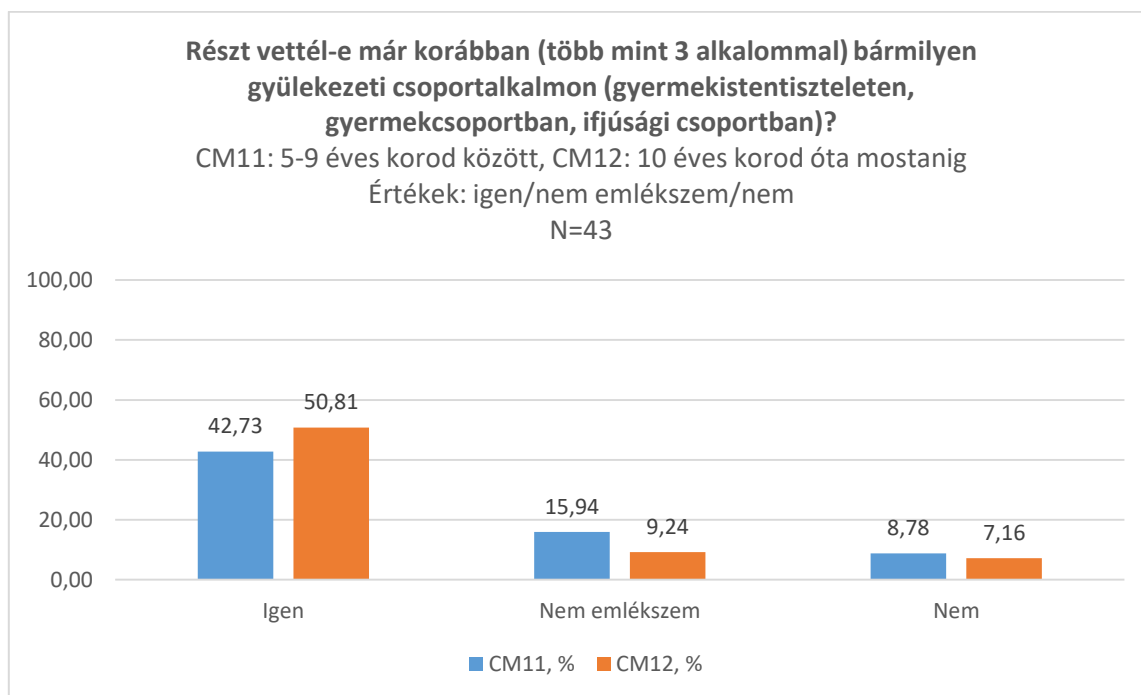
7. ábra: Lelki hitmegélés a konfirmációi felkészülés és a konfirmációi ünnep alkalmával

A családi közeg vallási szocializációja és hitmegélése

A konfirmáció sokáig olyan tradicionális népegyházi szerepet töltött be, hogy nem kapcsolódott hozzá feltétlenül a családok istentiszteleti és gyülekezeti közösségi részvétele. A konfirmációra sokszor mint passzázsrítusra került sor, és sem előtte, sem utána nem volt sok esetben jellemző a hittanórán vagy más gyülekezeti, istentiszteleti alkalmon való részvétel. Magyarországon 1989 előtt sok család számára az akkori politikai viszonyok miatt volt alig megvalósítható a gyülekezeti életben való részvétel, bár sok esetben még ekkor is – volt, hogy titokban -, sor került keresztelőre, konfirmációra.

A konfirmáció már korábban említett erős identitás-hordozó jellege a XXI. század első negyedére sem tűnt el, azonban a gyülekezetpedagógiai beágyazottsága, vallási szocializációs- és közösségi igénye nagy változáson ment keresztül. A hitoktatással való kapcsolat, a szülők gyülekezeti életben való részvétele, gyermekalkalmakon szerzett tapasztalatok mind-mind fontos összetevői annak, milyen vallásos szocializációval érkezik egy fiatal a konfirmációi felkészülés folyamatába. A 8. ábra feltárja, a konfirmációi kérdőívet kitöltő fiatalok milyen százalékban vettek részt 10 éves koruk előtt, és 10 éves koruk és a konfirmációjuk kezdete előtt gyülekezeti gyermek- és ifjúsági alkalmakon. A mindkét kérdésre igen-nel válaszolók száma körülbelül a fele a kitöltők számának, így ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy konfirmáló fiataljaink közül mindazok, akik 2021-2022-ben kitöltötték a kérdőívet, nem jártak mindannyian aktívan gyermek-, és ifjúsági programokra gyülekezetükben.

Mindez rámutat arra, milyen nagy szükség van a továbbiakban is arra, hogy gyülekezeteinkben átfogó katechetikai stratégiák szülessenek, amelyek egy-egy közösség adottságait (vidék, város, nagyváros) figyelembe véve a keresztény közösségbe invitálják a családokat, hogy erősödhessen a gyermekek hitformálódásához is szükséges hitmegélés és hitgyakorlat.



8. ábra: Gyermek- és ifjúsági gyülekezeti alkalmakon való részvétel százalékos arányai

Jövőorientált teoretikus és stratégiai összegzés

A nemzetközi konfirmációs kutatás magyarországi eredményeit egy feltáró kiértékelés keretein belül elemeztük, kiemelve olyan kérdéseket, amelyek túlmutatnak a konfirmáció eddigi gyakorlatán, és perspektívát nyújtanak a jövőbeni konfirmációs szolgálat fejlesztéséhez. A kérdőíves kutatás által alkalmazott visszajelzés, feedback-eszköz alkalmasnak bizonyult arra, hogy alaposabban megismerhessük a konfirmandusok véleményét és visszajelzéseiket a konfirmációs felkészülés és konfirmáció ünnepével kapcsolatban.

A kérdőíves kutatás eredményei rávilágítottak a különböző életkorokban történő konfirmációs felkészítés életkori sajátosságainak érzékenységre. Miközben szinte gyülekezetekként eltérő a konfirmáció javasolt életkora, érdemes célul kitűzni, hogy a gyülekezet katechetikai lehetőségein belül kísérelje imádságos és párbeszédre kész lelkülettel a testi és lelki változások viharait megéllő kamaszokat. A párbeszéd igénye megjelenik a konfirmációs tanulás folyamatában is. A konfirmációs tanulás fogalma is új szemléletváltáson ment keresztül. A korábbi formális tanulás helyett a közösségi alapú, de egyszerre személy-orientált, az egész személyiséget figyelembe vevő sokszor informális tanulási folyamatokra van igény, melyet teret biztosítanak a többszörös intelligencia, az érzelmi és lelki formálódás és a speciális igényű tanulás lehetőségére is. A spirituális érzékenység, a lelki folyamatok figyelemmel kísérése új kihívásokat támaszt a lelkészek felé, hogy észrevegyék, milyen lelki éhség és szomjúság kíséri a fiatalok megküzdését életük aktuális kérdéseinek megoldása közepette is.

A konfirmációs szolgálatunkban sokszor találkozunk olyan fiatalokkal, akik nem sok előzetes információt és tapasztalatot hoznak magukkal a konfirmációba. Az eddigi sokszor elszigetelt konfirmációs gyakorlat helyett integratív, intergenerációs programokra és találkozásokra van szükség, hogy a családok már minél hamarabb megélljék az Istennel és a gyülekezettel történő találkozást, és a közös családi hitgyakorlás lehetőségét biztosítsa a gyermekeknek is arra, hogy egész életük során tájékozottak legyenek azzal kapcsolatban, milyen jelentősége van az ember életében az istenhitre való rátalálásnak, és az abban való megerősödésnek.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1.] FOWLER, J. W. *Faithful change: The personal and public challenges of postmodern life*. Abingdon Press. 1996. ISBN: 978-0687097203. p. 61.
- [2.] PÁNGYÁNSZKY Ágnes: *A gyermekúrvacsora és a konfirmáció aktuális kérdései*. LELKIPÁSZTOR folyóirat 96/11. 2021, pp. 407-412.
- [3.] PÁNGYÁNSZKY Ágnes: *Úrvacsoravétel gyermekekkel: A Magyarországi Evangélikus Egyház lelkészei között végzett kérdőíves felmérés kiértékelése*. LELKIPÁSZTOR folyóirat 98/7. 2023. pp. 242-256.
- [4.] POLSTER, A. *Jugendliche und ihre Konfirmation: Theologische Diskurse - empirische Befunde - konzeptionelle Erwägungen*. Kohlhammer Verlag. 2021. pdf: ISBN 978-3-17-038929-8. pp. 261-264. <https://doi.org/10.17433/978-3-17-038929-8>
- [5.] U.a.